

NAAM: NR:

foto: Targuy Jactmans

Arm zijn in VLAANDEREN

Leven onder de armoedegrens

Zeventien procent van de Belgen leeft onder de armoedegrens. Wie arm is, kan zich geen goede woning veroorloven, komt vaak in onderbetaalde jobs terecht en heeft geen toegang tot goed onderwijs en optimale gezondheidszorg. Hoe belanden mensen in armoede? En hoe kunnen ze eraan ontsnappen?

KLOOF TUSSEN ARM EN RIJK WORDT GROTER

Kevin en Sofie zijn er nooit als hun klas een uitstap maakt. Hun afwezigheid lossen ze telkens op met een ziektebriefje. Leeftijdskrachten die de thuissituatie van de kinderen kennen, doen er niet moeilijk over. De moeder van Kevin en Sofie moet haar kinderen helemaal alleen opvoeden en ze heeft twee jobs om te overleven. Voor extra's zoals zwemmen of een klassenuitstap is er geen geld.

1,7 miljoen Belgen leven vandaag onder de armoedegrens. Dat betekent dat ze een maandinkomen hebben van minder dan 775 euro. Voor een gezin met twee kinderen bedraagt die grens 1627 euro per maand. Zeventien procent van de kinderen tot vijftien jaar leeft onder de armoedegrens. De kloof tussen arm en rijk is de laatste jaren groter geworden. In 2001 leefde twaalf procent van de kinderen onder de armoedegrens. Twee jaar later was dat aantal al gestegen tot zestien procent.

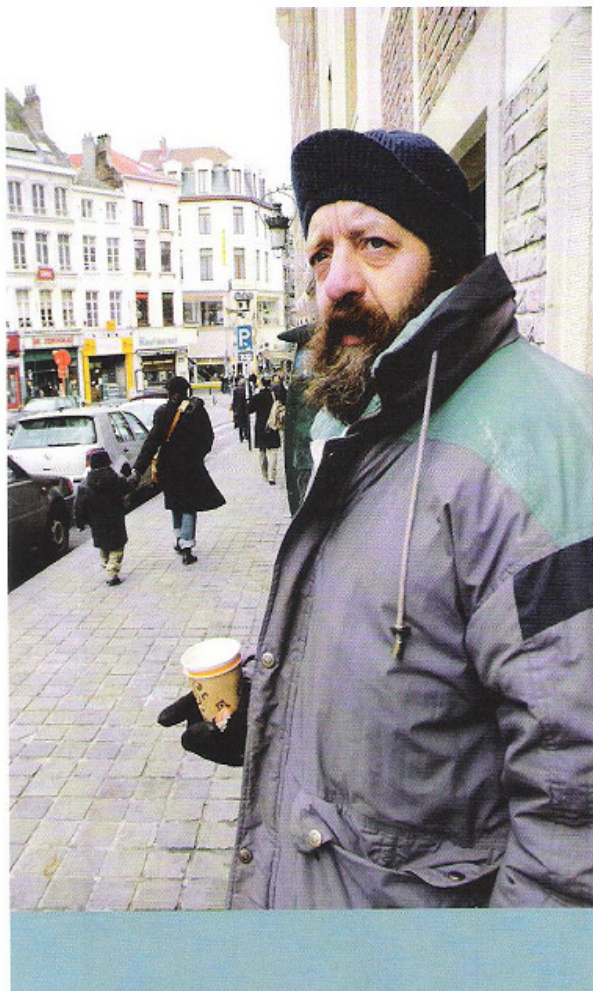
kan zich geen goede woning veroorloven, komt dikwijls in minderwaardige en onderbetaalde jobs terecht, is vaker het slachtoffer van sociale uitbuiting en heeft geen toegang tot goed onderwijs, optimale gezondheidszorg, cultuur of sportmogelijkheden. Daarenboven hebben heel wat behoeftige gezinnen een groot aantal kinderen.

Jongeren die opgroeien in armoede hebben minder ontwikkelingskansen dan andere jongeren. Die kansarmoede wordt vaak nog in de hand gewerkt door een aantal risicofactoren: het lage opleidingsniveau van de ouders, voortdurende ruzies door de geldproblemen en de onmacht om van het weinige te kunnen leven, verslavingsproblemen, problemen met het gerecht, een zwakke gezondheid, stress en gewelddadige opvoedingsgewoonten. Het wordt op de duur een vicieuze cirkel. In sommige families duiken dan ook generatie na generatie dezelfde problemen op.

LEEFLOON

Nicole was achttien toen ze trouwde. Niemand vertelde haar dat haar kersverse echtgenoot een berg schulden had. 'Zijn ouders hebben dat voor mij verzwegen. Ze waren blij dat ze van hem verlost waren, want dan waren zijn schulden mijn verantwoordelijkheid. Algauw bleek dat hij geen maat kon houden. Hij dronk veel en gaf geld uit aan dingen die we ons niet konden veroorloven. Korte tijd na mijn huwelijk was ik al in verwachting. De kinderen volgden elkaar snel op. Geld voor de pil had ik niet en abortus was toen nog strafbaar. Door zuinig te leven probeerde ik geld te sparen. Maar als mijn man

Foto: Philippe Allé/Photo News

wist dat ik ergens nog wat geld had, nam hij het met geweld af. Na dertien jaar ben ik van hem gescheiden, maar daarmee waren mijn financiële problemen niet opgelost. Omdat ik met mijn vijf kleine kinderen niet kon gaan werken, had ik geen geld en moest ik hulp zoeken bij het OCMW.'

Steeds meer mensen kloppen aan bij het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) omdat ze betalingsproblemen hebben. De oorzaken zijn divers: ze zijn door ondoordachte aankopen in geldproblemen gekomen, ze zijn ontslagen en hebben onvoldoende financiële reserves om hun huis af te betalen, of ze zijn gescheiden of alleenstaand met kinderen – soms een gehandicapt of ziek kind – ten laste. Bij het OCMW kunnen ze een leefloon krijgen. Wie dakloos is, krijgt een warme maaltijd en een dak boven zijn hoofd. Het OCMW helpt ook mensen die werkloos zijn – of die als werkloze door hun uitbetalingsinstelling werden geschorst – om opnieuw werk te vinden.

Sinds april 2007 bedraagt het leefloon 657,37 euro voor een alleenstaande en 438,25 euro voor een samenwonende. Maar dat is te weinig om te kunnen overleven. Een degelijke huurwoning onder de 400 euro is nauwelijks te vinden. Je houdt dan nauwelijks 250 euro over om van te leven. Omdat armen veel minder kunnen uitgeven aan behuizing, verwarming en voeding, worden ze ook sneller en vaker ziek.

'Eigenlijk moet het leefloon worden opgetrokken tot een bedrag waarvan mensen fatsoenlijk kunnen leven', zegt Diane Moras van het Antwerps Platform Generatiearmen. 'Werk is bovendien niet altijd een garantie om te ontsnappen aan de armoede. Nogal wat mensen hebben problemen om te overleven wegens herhaalde werkloosheid, deeltijdse arbeid en onderbetaalde jobs. Soms is het beter om te gaan stampelen dan om werk te zoeken.'

WANBETALERS

Net als iedereen moeten ook armen provinciebelasting of de zorgverzekering – een verplichte bijdrage voor niet-medische zorgen – betalen. Dat zijn niet meteen diensten waar ze iets aan hebben. Dus leggen ze die rekeningen vaak opzij. Tot de deurwaarder aanbelt en hen dwingt die kosten plus interesten te betalen. Als mensen niet in staat zijn om zo'n grote som ineens te betalen, durven ze snel geld te lenen bij banken of privépersonen die geen vragen stellen over de hoge bedragen. En als ze op die bedragen enorm veel interesten moeten betalen, is het al veel te laat.

Een andere valkuil is het kredietkaartensysteem waarmee supermarkten of winkelketens vandaag de dag klanten proberen te lokken. Met zo'n kredietkaart kun je betalen telkens als je voorbij de kassa komt. Je hoeft niet eens geld op zak te hebben. Op het einde van de maand komt de afrekening. En dan schrikken de mensen zich vaak een ongeluk. Want omdat ze een hele maand gewinkeld hebben zonder te beseffen wat ze uitgegeven hebben, kan de rekening hoog oplopen. Ook de huis-aan-huisverkopers die mensen een abonnement bij een telefoonmaatschappij of een gas- of elektriciteitsmaatschappij proberen aan te smeren, gaan niet vrijuit. Die verkopers worden betaald in verhouding tot het aantal abonnementen dat ze verkocht hebben. Vaak gaan ze op pad in volksbuurten, waar de mensen minder mondig zijn.

Het bedrijf Intrum Justitia, dat geregeld wanbetalers aanspoort om hun rekeningen te betalen, heeft in juli 2006 een enquête

foto: Raphaël Demester/Phila News

gehouden bij ongeveer duizend wanbetalers. De belangrijkste redenen om facturen niet te betalen zijn financiële problemen (47 procent), nonchalance (35 procent) en een onduidelijke factuur of abonnement (11 procent).

BUDGETBEGELEIDING

Als iemand zijn lening of krediet niet of niet op tijd terugbetaalt, moeten de banken dat melden aan de Centrale voor Kredieten aan Particulieren. Die persoon krijgt dan geen krediet of lening meer tot alle schulden betaald zijn. De bedoeling van die maatregel is te voorkomen dat mensen te veel schulden maken. Mensen met financiële problemen en een laag inkomen kunnen bij het OCMW aankloppen voor budgetbegeleiding. De aanvrager moet rondkomen met een strikt minimumbedrag. Het OCMW zorgt er dan voor dat de schulden beetje bij beetje worden afbetaald.

Volgens Intrum Justitia moet er veel meer aan preventie en voorlichting worden gedaan. Want mensen geven meer uit dan ze verdienen. Sommige mensen die verscheidene schulden tegelijk moeten aflossen, slagen er niet in hun administratie efficiënt te beheren. Anderen hebben niet door wat ze precies ondertekend hebben of hoe ze van een bepaald contract kunnen afkomen. Die situatie kan alleen verbeteren als er al op de schoolbanken aandacht wordt besteed aan omgaan met geld.

MEER OPLEIDING, MINDER BETUTTELING

Meer opleiding tot zelfredzaamheid is ook de verzuchting van Nicole. 'Ik zie vaak bij de nieuwe armen dat ze nooit geleerd

hebben om te sparen en spaarzaam om te gaan met energie. Wie thuis geleerd heeft om zuinig te leven, zal niet gauw in een dagcentrum hoeven aan te schuiven voor een warme maaltijd. En er moet in de scholen ook meer aandacht worden besteed aan huishoudkunde. Ik heb me altijd vrij goed uit de slag kunnen trekken omdat ik erin slaagde met goedkope seizoenproducten gezond en gevarieerd te koken. Je hebt maar één ajuin nodig om soep te maken.'

De opvang van mensen met een laag inkomen kan stukken beter, menen verscheidene verenigingen van armen. 'Maatschappelijke hulpverleners van het OCMW, voedselbanken en andere hulporganisaties gaan op een nogal betuttelende manier met ons om', verwoordt Nicole een veelgehoord ongenoegen. 'Dat komt omdat die mensen niet weten wat het in de praktijk betekent om arm te zijn. Als er bijvoorbeeld gratis groenten mogen worden opgehaald in de tuinhouweiling, komen ze aanzetten met exotische groenten in plaats van de selderij, prei, ajuin of tomaten waar wij om vragen. Ze sturen erop aan dat we inkopen doen in kringloopwinkels. Dat kunnen we inderdaad doen, maar dan moet je mij eens vertellen hoe ik zonder auto of fiets de wasmachine die ik graag wil kopen tot bij me thuis breng. Wie arm is, heeft meer praktische problemen dan iemand anders.'

Denise Van den Broeck is onderzoeksjournalist en auteur van verscheidene boeken over maatschappelijke problemen.

-
- ◀ 1. 'Zeventien procent van de Belgen leeft onder de armoedegrens.' Wat betekent dat?
- ◀ 2. Armoede geeft aanleiding tot heel wat problemen. Noem de belangrijkste problemen.
- ◀ 3. Jongeren die opgroeien in armoede hebben minder ontwikkelingskansen dan andere jongeren. Die kansarmoede wordt vaak nog in de hand gewerkt door een aantal risicofactoren. Noem de belangrijkste risicofactoren.
- ◀ 4. Op welke gebieden begeleiden de OCMW's mensen die behoeftig zijn?
- ◀ 5. a) Wat is het huidige bedrag van het leefloon?
b) Waarom is dat te weinig om te kunnen overleven?
- ◀ 6. Bespreek de volgende financiële valkuilen voor (kans)armen:
a) Leningen:

b) Kopen op krediet:

c) Huis-aan-huisverkopers: